

„אויב ציבורי מיט'ו" — או האיש שהעז לצאת למלחמת-יחיד נגד המשטר

# ש.ב. נגד תמיר



תמיר 1949 — עם בניין במסיבת-עתונאים בניירורק  
הפתרון — בחוץ או בבית?

ראש הכוללת, ריצ'ארד קסלינג, להסכים להחזרתו ללטרון, סירב פסקנית: „או הוא או אני נהיה בארץ" מחנה-העצורים היה עולם בפני עצמו. 250 איש מובחרים, שאחדים מהם כבר היו עצורים במשך שבע שנים, נדחקו לשטח קטן של מאה על מאה מטרים. המעצר בגלות היה אות-ההצטיינות הגבוה ביותר, שיכול היה השלטון הבריטי להעניק ללוחמים, פרט לגרום. אך התפקיד האחד והיחיד שעמד לנגד עיני אנשי המחנה היה: לצאת.

במחנה שלטו שני המפקדים של אצ"ל ולח"י. בין השאר מינו את שני המפקחים („סופרהייורס") שהיו ממונים על היחסים עם השלטון. גם הם התרשמו מהופעתו הנה של הצעיר הירושלמי, תמיר הפך וציג לא היה זה תפקיד קל. אמנם יצאו הניציגים מדי פעם מן המחנה, לשם מגע עם השלטון. אך האחריות שחלה עליהם היתה כבדה. כי הם היו צריכים להשתתף בהכנת הבריחות, לקשר את הקשרים הדרושים בחוץ, לברר את סדרי השמירה ולחפות על העדר הבורחים עד שאלה הגיעו לפאריס. הם היו צריכים גם לארגן את הפעילות הפוליטית והתעמולתית להחזרת המחנה ל"ארץ. מלבד זאת הטילו עליהם מפקדי אצ"ל ולח"י במקום את המשימה הקשה להרגיע את העצבים המתוחים במחנה, למנוע צעדים בלתי-שקולים של חסרי-הסבלנות.

ההכשרה שקיבל תמיר בנסיבות מיוחדות אלה בניהול משאומתן ותעמולה, היתה עתידה להצמיח פירות רבים, בצורה שקשה היה לחזותה מראש בקניה.

★ ★ ★

## כוכב מחוץ למסגרת

**האנשים שמסרו את תמיר לכוללת הבריטית לא יכלו לתאר לעצמם תוצאה אחת של מעשם, שעתידה היתה לגרום להם צרות רבות. בגלות קניה מצא הצעיר נ"י ירושלמי בפעם הראשונה שהות מספקת כדי להשלים את לימודיו במשפטים.**

כאשר החזר תמיר לארץ, ימים ספורים לפני סוף מלחמת-העצמאות, היה מצוייד לא רק בהתנגדות פוליטית טוטאלית לצמרת שניצחה על ההלשנות, אלא גם במכשיר טכני שהפך בידיו לכלי-נשק להפעלת זרמי-נגות זו. הוא זיה עורך-דין.

היה זה טבעי שאיש האצ"ל החוזר יצטרף לתנועת-החרות ויגיע במהרה לעמדה מרכזית בצמרת שלה. היה זה טבעי לא פחות שהצבר הירושלמי יתנגש חיש מהר עם קו התנועה, שנקבע על-ידי אנשים ש"גדלו בחוץ-לארץ, ויפרוש ממנה. כי צמרת התנועה ריכזה את עיקר תשומת-לבה לצרפת

(חמשך בעמוד 10)

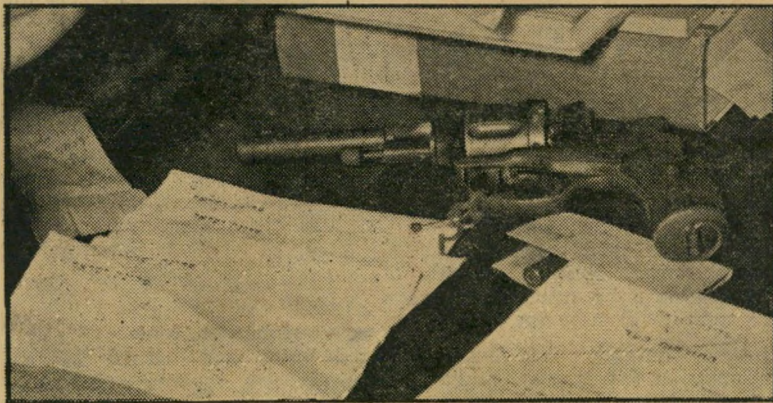
שית גאונית וענפה להפלת המשטר, אשר במרכזה עומד, כביכול, תמיר. המדריך ה"כללי" קבע אחד הכתובים האלמוניים. „לדרוס אותם!" חזר אחריו (בחרוזים) נתן אלטרמן, תוחם המופעל במערכה למען ה"משטר רק במקרים רציניים במיוחד. האיש שנתן את ההשראה לרצה קסטנר" חזרה המקלה כולה, מכותבי המאמרים הראשיים בדבר ובנירוזום פוסט ועד למפעלי כתב-הפולסטר הקטנים המוצאים על-ידי מנגנון החושך.

הכל היה מוכן לדריסה הסופית. חוקרי משטרה ושב. עבדו עד מאוחר בלילות כדי לארגן הוכחות כל שהן לפעולה משפטית. מנהלי המערכה המודפסת סיכסו עצה ביחד לחבר מסכת-כוכבים שתתאר את הצעיר ה"ירושלמי בן ה-34 כמפלצת מכוערת ומבחינה לה הנועצת את ציפירניה בלב המדינה. וב"שולי המנגנון נשמעו קולותיהם של יועצי חרש שהציעו פתרונות פשוטים ודראסטיים הרבה יותר.

★ ★ ★

## ראש המודיעין

**אדם זה, שעבר על פני תמיר במדרון בית-המשפט או ברחוב, היה מתקשה להעלות על דעתו כי זה האיש אשר מפקח משטרת ישראל הכריז עליו כעל „אויב ציבורי מיט'ו". כי תמיר, כפי שהוא מציג טייר לעיני שכניו בשיכון-החתיקים של רמת-גן, נראה בדיוק ההיפך הגמור: אב צעיר לשלושה ילדים חמודים, המגדל שר**



האקדה בו נורה קסטנר

„מתארגנת באותם חדרים-חדרים עליה..."

היה קשה להם להאמין שאמנם אירעה כאן טעות. הצעיר עצמו לא היקשה עליהם. הוא הכחיש את הכל, הבטיח שגם בעתיד יהיה ילד טוב. כעבור מאה ימים-עצור שוחרר, חזר לפעולה. אחרי פיצוץ מלון המלך דוד נעצר שוב, הכחיש שוב, הבטיח שוב, שוח"ר רר שוב, ומיד חזר לפעולה מוגברת.

כל אותן השנים חי תמיר, כמאות חברים, בצל הגרדום. הוא הפך סגן מפקד מחוז ירושלים של האצ"ל וראש שרות-המודיעין, אחד משלושת האנשים המרכזיים בירושלים שתיכננו את ההתקפות הנועזות נגד מועדון הקצינים גולדשמידט ומיכר שגור. לבסוף נפל גם הוא כפח: הש"י של ההגנה הח"דיר איש למחתרת, מסר על מקום-המיפגש של המיפקדה לכוללת הבריטית. יחד עם מפקד-המחוז ואחד ממפקדי חיל-הקרב, גל כד תמיר במארכ. הפעם לא הועילו שום הכחות ושום הבטחות.

במשך כמה שבועות טולטלו השלושה מבית-סוהר לבית-סוהר, מרמאללה, דרך ירושלים, בית-לחם וטבריה, עד שהגיעו ל"מחנה לטרון. הם הוחזקו במעצר-יחיד, תחת שמירה אישית מוויינת, כמעט ללא מזון, באור מתמיד של 24 שעות ביממה. החוקים רים לא העזו להשתמש בעינויים ממש, מח"שש נקמה מבחוק. אך אחרי נסיון בריחה בלתי-מוצלח, הועלו השלושה ללהקת המ"טוסיים האחרונה, שהובילה 50 מאנשי-המח"תרת המסוכנים ביותר למחנה-הריכוז ב"קניה. זה היה ב"ד 14 במאי 1947, בדיוק שנה לפני הכרות המדינה. כאשר נתבקש

„ברגע זה שאני עומד וטוען כאן, מאורגן בחוץ מסע-השמצה שלא היה כדוגמתו. מת"ארגנת באותם חדרים-חדרים עליה, ואף עלילת-דם, ובמידה רבה בגלל הופעתנו במשפט זה."

במשך כמה שניות ריחפו המלים באולם הקטן של בית-המשפט. אב בית-הדין התכופף מעל לפרוטוקול, רשם אותן בקפדנות. הפרקליט עטוף הגלימה השחורה שלח מבט אחרון בספסלי יריביו. „אבל הכל היה כדאי. כי איזה שכר יכול להיות נפלא יותר מנצחונה של האמת?"

באולם השתררה דממה. שמואל תמיר אסף את ניירותיו והתישב. המשפט הגדול של עמוס בן-גוריון היה קרוב לסימום. אולם המערכה, אשר במרכזה עמד תמיר, עוד היתה רחוקה משיאה.

★ ★ ★

## אנשים ללא „איזם"

**באותה שעה היו אנשים רבים במדינה עוסקים באישיותו של עורך-הדין התל-אביבי. בירושלים היתה תכונה רבה מסביב לביקוריהם של שליח הנשיא זאמר ריקאי המזכיר הכללי של האו"ם. על השולחנות נערמו הדו"חים האחרונים על הסערה בירדן.**

אולם האנשים הקובעים במדינה, המרוי כיום מסביב לאישיותו של דוד בן-גוריון, לא הקדישו את מיטב מרצם לכל אלה. כלי-השלטון האדירים המרוכזים בידיהם, הופנו לעבר אויב אחר: קומץ של אנשים פרטיים, שמאחוריהם לא עמדה שום מפלגה, שלרשותם לא עמד שום מנגנון או תקציב.

היו אלה האנשים הבודדים אשר הכריזו מלחמה, כל אחד מהם בנפרד, על השחיתות הפוליטית שהתבצרה בשלטון המדינה. קשה היה למצוא להם מכה משותף. קשה זיה למצוא „איזם" אחד, שאפשר היה להכליל בו את כולם.

אולם קבוצת המנהלים של ביג"י, המח"זיקה את ידה על הדופק של הדור הצעיר, הרגישה שכאן, בפעם הראשונה, מתיצב נג"דה גורם נפשי שאי-אפשר לשבח אותו ב"משטר הקיים, ושהוא על כן הרבה יותר מסוכן מאשר מפלגות האופוזיציה, אשר כוחן הגלוי חזק יותר עד אין שיעור.

מבין האנשים האלה, העלה את חמת בעליה-השררה במיוחד שמואל תמיר. לכן נבחר הוא כיעד ראשון להתקפה אשר אין לה תקדים בהיסטוריה של מדינת מודרנית: התקפה שריכזה את כל הכוחות של המנ"גנון הממלכתי נגד אורה פרטי, חסר עורף מפלגתי כלשהו.

ידיים ורזיות אך נסתרות סיפקו לבטאנוי מפא"י תיאורים ססגוניים של קנוניה פולי-



תמיר 1957 — בשעת הטיעון במשפט עמוס בן-גוריון

השחיתות — של היחיד או המשטר?